

СУТНІСТЬ ТА СПОСОБИ ЛЕГІТИМАЦІЇ ВЛАДИ

Політична влада як інструмент політики залежить від багатьох факторів: її ресурсів, засобів, вміння і досвіду. Однак в усі часи владоможці не в останню чергу намагалися забезпечити належний рівень легітимності влади, тобто визнання її законною, справедливою та ефективною в очах народу. Стан легітимності політичної влади в молодій українській державі не може не викликати занепокоєння, оскільки народ уже двічі намагався революційним шляхом усунути ним обрану владу. Тому осмислення суті і шляхів зміцнення легітимних основ української влади є актуальною темою політичного життя в Україні. Мета роботи – розкрити сутність і способи легітимації влади в Україні, яка б відповідала вимогам сьогодення і забезпечила стабільність та прогресивний розвиток суспільства.

Легальність влади означає її законність, юридичну правомірність. Легальна влада діє на основі чітко фіксованих нормативно-правових актів. Легітимність влади – це добровільне визнання існуючої влади громадянами, довіра до неї з їх сторони, визнання її справедливою, прогресивною. Верховенство влади - це обов'язковість виконання владних рішень (економічних, політичних, правових та ін.) усіма членами суспільства. Вплив влади – це здатність суб'єкта політики здійснювати вплив у певному напрямку на поведінку індивідів, груп, організацій, об'єднань з метою сформувати чи змінити думку людей із певного питання, врегулювати політику соціальних суб'єктів тощо. Ефективність і результативність влади полягає у тому, що саме в конкретних соціальних результатах реалізуються усі задуми, платформи, програми влади, з'ясовується її здатність ефективно управляти усіма сферами суспільного життя [1].

В Україні легітимація політики має свою специфіку. Вона носить не активний, а реактивний, пасивний характер. Це означає, що процес легітимації диктується обставинами. Він спрямований не на звільнення, розширення потенціалу політики, а на збереження соціальних, політичних, економічних та інших позицій правлячих груп. У багатьох випадках перевага віддається не визнанню державної політики широкою громадськістю, а визнанню з боку фінансово-економічних кіл, міжнародних блоків та організацій, впливових держав світу. Це призводить до того, що легітимація політики через демократичні, виборчі процедури носить багато в чому формальний характер. За висновками соціолога С. Макеєва, що ґрунтуються на опитуваннях Інституту соціології НАН України, більшість наших громадян не довіряє владі. В цих умовах політичні діячі замість того, щоби «постійно підтверджувати свою легітимність ефективними діями», звертаються до «технологій забезпечення самолегітимації». Іншими словами, вдаються до симулятивно-маніпулятивної легітимації, чим сприяють розвиткові негативних тенденцій як у внутрішній, так і у зовнішній легітимації державної політики.

Від того, в якій мірі в подальшому відбуватиметься реальне втілення означених ідеалів, залежить легітимація державної політики України.

Щодо легітимності політичної влади в Україні, то слід зауважити, що легітимність не нав'язується, а виникає на ґрунті спільності інтересів у суспільстві, політичних настанов, традицій. Влада в Україні використовує, як правило, узаконені засоби комунікації впливу, тобто вона здійснює вплив на громадян, коли вони порушують існуючі правові норми. Крім легітимних засобів примусу, влада використовує й нелегальні: підкуп, обіцянки, шантаж, штучне створення перешкод, формування ілюзій, створення додаткових джерел залежності від влади. За своїми конституційними ознаками політична влада в Україні, як зміст і форма суспільних стосунків є демократичною, що й визначено в конституції України. Головними проблемами, які суттєво стримують процес демократизації політичного режиму, зумовлюють низьку ефективність гілок влади та вимагають якнайшвидшого вирішення є такі:

Відсутність чіткого конституційного розмежування повноважень гілок влади та вищих владних інститутів. Насамперед це стосується порядку формування та припинення діяльності

парламентської коаліції, підстав припинення повноважень Кабінету Міністрів, процедури здійснення деяких кадрових призначень тощо [7].

Недостатність законодавчого врегулювання зазначених питань, особливо тих, що зачіпають інтереси різних владних інститутів, створює постійну політичну напругу та можливість зловживання владними повноваженнями з боку окремих органів влади та посадових осіб.

З легітимністю політичної влади тісно пов'язана її ефективність як ступінь здійснення владою тих функцій та очікувань, які покладає на неї більшість населення. Головним об'єктивним виявом ефективності державної влади є ступінь забезпечення нею прав і свобод громадян. Чим ефективніша влада, тим більшу підтримку населення вона має. Легітимність влади, підтримка її населенням, у свою чергу, сприяє підвищенню ефективності влади. Влада як забезпечення прав людини тим ефективніша, чим вищий є її авторитет і чим більшими ресурсами вона володіє [4].

За рівнем публічності влада в Україні зберігає ще форму скритості і таємничості (криптократії). Однак після Помаранчевої революції та політичної реформи політична влада стала більш публічною внаслідок зростання політичної конкуренції і розширення діапазону свободи у ЗМІ. Для забезпечення публічності влади на рівні стандартів розвинутої демократії необхідно юридично закріпити: право громадян на отримання інформації про доходи і майно політиків та чиновників, результати їхньої діяльності шляхом розміщення такої інформації у офіційних друкованих та електронних ЗМІ; легальне лобювання громадськими організаціями своїх інтересів; статус незалежної фахової громадської експертизи політичних проектів у рамках громадського телебачення і радіомовлення; право уповноважених представників громадськості бути присутнім на пленарних засіданнях парламенту та місцевих рад [3].

Основними стратегіями нової політики публічності нової влади можуть бути такі напрями:

Підвищення рівня громадянської компетенції, що передбачає необхідну стадію інформування громадськості про альтернативи вирішення суспільних проблем.

Розвиток громадянської культури участі й інформування громадян про можливі законні способи їхньої участі в обговоренні та прийнятті важливих для суспільства рішень. У постреволюційний період громадяни просто мають досить слабе уявлення про форми свого цивілізованого впливу на владу та її політику.

Адаптація (без гарячкового фанатизму, що перероджується в модну ритуальність) новітніх технологій,

Оптимізація нового формату взаємовідносин у трикутнику «влада – професійна соціальна експертиза – суспільство», де професійні соціальні експерти можуть і повинні стати представниками громадських інтересів і громадянського суспільства в Україні.

Чесний і відкритий діалог нової влади з суспільством про труднощі та проблеми нинішнього періоду, послідовність і обов'язковість виконання декларованих обіцянок, чесність у дрібницях (припинення практики кумівства, неухильне дотримання Закону в таких речах, як державно-парламентське сумісництво, реальне розведення бізнесу та політики) [2].

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. – 250 с.
2. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>
3. Дем'янчук О.П. «Державна політика» та «публічна політика»: варіанти перехідного періоду // Наукові записки. Т. 18: Політичні науки / Національний університет «Києво-Могилянська академія». К., 2015. С.31–36.
4. Рудакевич О. М. Три складові національної ідеї та їх актуальний зміст для України // Суспільно-політичні процеси. Науково-популярне видання Громадської організації «Академія політичних наук». К.: Видавництво Політія, 2018. Вип. 2 (9). С. 145–181
5. Степаненко В. Публічність влади, або як втихомирити революційного джина? //День. 2015. №57.4.
6. Шляхтун П. П. Політологія (теорія та історія політичної науки). К.: Либідь, 2012. 576 с.